

Mor Mikel de Epalza, pare del primer Alcorà en català

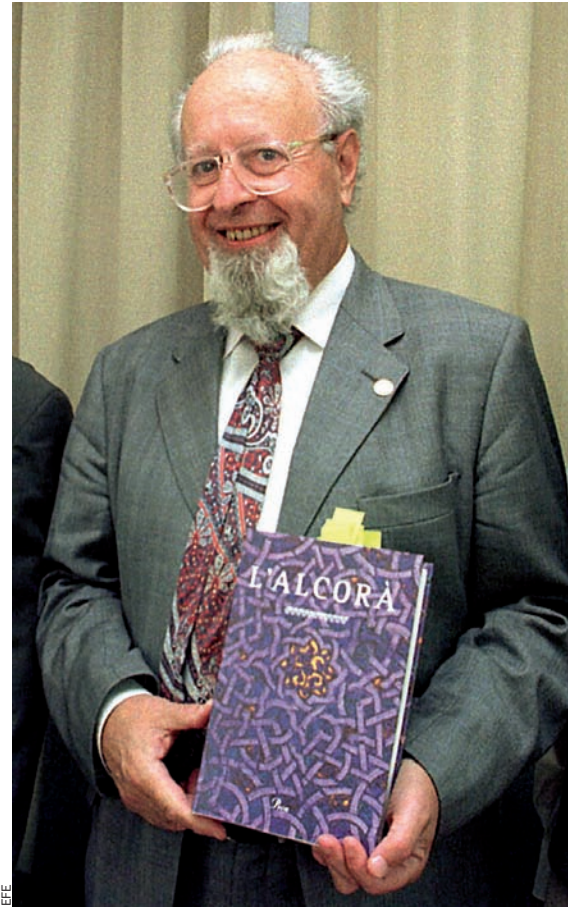
L'humanista i erudit Mikel de Epalza, responsable de la primera i única traducció al català de l'Alcorà, es va morir el passat 6 de desembre a Alacant, víctima de les seqüeles d'un accident que va tenir fa set mesos. Amb la mort de De Epalza desapareix un home savi, un treballador incansable que havia consagrat la vida a l'estudi de la petjada dels musulmans a casa nostra.

Nascut a Pau l'any 1938, De Epalza va desenvolupar bona part de les seues aportacions històriques des de la Universitat d'Alacant, on va ser catedràtic d'estudis àrabs i islàmics fins a la seua mort. Expert en islamologia, a més d'especialista internacional en mudèjars i moriscs, De Epalza fou autor d'una quinzena de llibres i membre del comitè de redacció de sis revistes relacionades amb el món àrab. Tanmateix, aquesta basta producció acadèmica quedà eclipsada per la publicació, l'any 2001, de la primera traducció completa de l'Alcorà al català, una aportació que, per a molts, va omplir un buit en la cultura catalana.

La publicació de la versió catalana del llibre sagrat dels musulmans va ser resultat de deu anys de feina, segons que recorda ara Joan Perujo, que, juntament amb Josep Forcadell, era membre aleshores del Servei de Normalització Lingüística de la Universitat d'Alacant. "Mikel feia un primer esborrany de traducció al català —explica Perujo— i després nosaltres intentàvem millorar-lo i retocar-lo allà on era necessari." Al cap i a la fi, la llengua nadiua de De Epalza era el francès, i no pas el català. L'arabista havia après la nostra llengua essent adolescent, quan va viure a Mallorca, i, tot i parlar-la perfectament, s'estimava més comptar amb l'ajuda de dos tècnics. "De discussions, en teníem moltes, per una coma, per una paraula... A voltes havíem de recórrer a les traduccions a unes altres llengües per trobar la paraula adient", recorda Forcadell. La tasca em-

L'arabista i erudit Mikel de Epalza (Pau, 1938 - Alacant, 2008) es va morir el 6 de desembre. Deixa a la posteritat la primera traducció completa de l'Alcorà al català, però també un gran esforç per a recuperar la memòria del nostre passat musulmà.

presa per De Epalza, Forcadell i Perujo, certament, no era gens senzilla. Calia traduir al català un text sense pauses, cadascuna de les paraules del qual té significats múltiples, i que, a més a més, havia estat escrit fa més de dotze segles. Considerant tots aquests condicionaments, De Epalza va voler fer una traducció tan a prop com fos possible del text original, en el fons i en la forma, sense renunciar, això no obstant, a fer atractiva la lectura del text. "Vam sacrificar molts caps de setmana i moltes hores lliures", recorda ara amb una certa nostàlgia Forcadell. El resultat va ser una "versió molt respectuosa" amb el text original. D'una banda, la traducció "arregla tots els sentits de l'Alcorà"; d'altra, no es va renunciar que "tinguera una qualitat literària, que fora bo de llegir, i suggerent com ho és el text en àrab", apunta Forcadell. De la qualitat del resultat, en dóna fe el reconeixement que la traducció va rebre immediatament: el 2002 li va ser atorgat el premi Ciutat de Barcelona i el 2003 el Premio Nacional de traducció que concedeix el Ministeri de Cultura espanyol.

EFE

La traducció de l'Alcorà és el que ha donat notorietat pública a un home que, nogensmenys, arrossegava de molt abans una notable preocupació per la "recuperació de la memòria història dels musulmans als Països Catalans, que han estat els grans oblidats de la història", segons que apunta Abdennur Prado, president del Consell Islàmic Català. En aquest mateix sentit s'expressa Josep Forcadell, per a qui De Epalza va ser "el pare del concepte de la *morofilia*: va racionalitzar i donar arguments per a explicar l'empatia i el sentiment positiu, però difús, que els valencians hem tingut cap als moros". Per a fer-ho, va investigar molts aspectes que altrament haurien romàs desconeguts. De tot plegat, en va donar mostra en conferències i xarrades, a les quals no renunciava. "Al contrari que a molts acadèmics —explica Prados—, la seua erudició no el va separar del contacte amb la gent. Gaudia buscant *in situ* la memòria dels moriscos".

V. Tena